

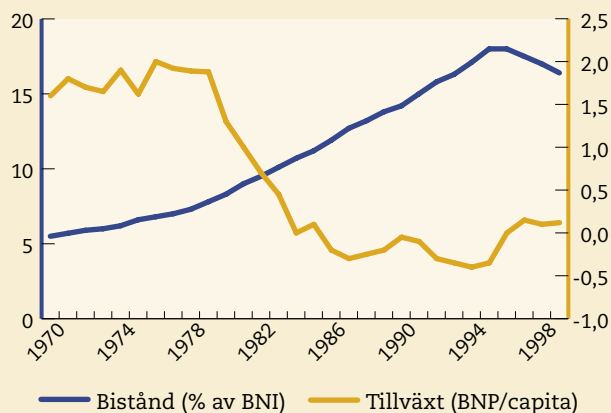
Överhettning i biståndsbranschen?

Bono, Geldof, Sachs och biståndets återkomst

Av FREDRIK ERIXON, chefekonom i Timbro.

Det är högkonjunktur i biståndsbranschen. När G8-länderna samlas för toppmöte i Skottland i juli 2005 är det för att förstärka trenden med ökat offentligt bistånd, särskilt till Afrika. Gordon Brown sjunger på biståndskonsert för ökat bistånd och Bob Geldof gör nu en ny Live Aid gala för att öka trycket på politikerna. Sverige är ett av de länder som ger störst andel av sin BNP till bistånd, men även USA:s offentliga bistånd ökar snabbt. Biståndet har dock inte visat sig vara någon universalmedicin mot underutveckling, och den nya biståndsvågen riskerar att stärka de krafter som håller tillbaka ekonomisk tillväxt.

Bistånd och tillväxt i Afrika 1970–2000
(10-års glidande medelvärde)

Källa: World Development Indicators Online.

Sammanfattning

Den rika världens bistånd till utvecklingsländer ökar snabbt. De senaste tre åren har det samlade officiella biståndet vuxit med en tredjedel och det väntas stiga i ännu högre takt de närmaste åren. De stora länderna i G8-gruppen är också inställda på att lyfta Afrika ur fattigdom, att helst utveckla ett slags Marshallplan för Afrika. Samtidigt visar utvärderingar och forskning allt tydligare att biståndet har mycket liten effekt på investeringar och tillväxt. I många länder har det snarast varit det omvända: biståndet har förstärkt strukturer som skapar underutveckling. Ju högre biståndet är, desto lägre är reformtakten i mottagarländerna. Högt bistånd tenderar också att förstärka korruption. I många fall står biståndets effekt i direkt motsats till sitt syfte.

Biståndet växer snabbt. När G8-gruppen möts i Skottland i början av juli 2005 är det för att bekräfta och förstärka det arbete med högre bistånd, särskilt till Afrika, som Storbritanniens premiärminister Tony Blair utnämnde till den viktigaste frågan för sin ordförandeperiod i G8.

Trenden är stark. Efter ett decennium av fallande bistånd och allmän biståndströtthet, har biståndet sedan 2001 ökat i såväl nominella termer som i andel av den rika världens bruttonationalinkomst (BNI). Enligt siffror från OECD:s Kommitté för utvecklingsassistans ökade den rika världens officiella bistånd – det etablerade måttet på utvecklingsbiståndets storlek – till 78,6 miljarder dollar under 2004. I nominella termer har biståndet det senaste tre åren ökat med ungefär en tredjedel.

FN:s mål är att rika länder ska spendera 0,7 procent av sin BNI på offentligt bistånd. Mätt med detta relativa mått har biståndet också ökat de senaste åren, från ungefär 0,2 procent av rika länders BNI till nära 0,3 procent i dag. Sverige är ett av få länder som har ett bistånd på minst 0,7 procent av BNI, men i de flesta rika länder i världen ökar biståndets andel av BNI. EU beslutade nyligen att fördubbla medlemsländernas bistånd till 2015. Även USA har ökat sitt offentliga bistånd som en följd av President Bushs nya biståndsprogram, som innebär att biståndet ska öka med 50 procent under en treårsperiod.¹

KAMPANJER FÖR ÖKAT BISTÅND

Biståndet kommer av allt att döma också att öka ännu mer de närmaste åren.² Sedan utvecklingsmötet i Monterrey 2002 har alla rika länder anslutit sig till det Monterrey-konsensus som sätter FN:s millenniemål i centrum, och som bygger på ett kraftigt ökat bistånd.

Frankrikes president Jacques Chirac har föreslagit en ny skatt på internationella kapitalrörelser och andra gränsöverskridande rörelser (flygresor, till exempel) för att finansiera ökat bistånd. Storbritanniens finansminister Gordon Brown vill ha en Marshallplan för Afrika som t ex kan finansieras genom att länder "lånar" pengar från framtida biståndsbudgetar för att nu kunna finansiera utvecklingsarbete i Afrika.

Kampanjerna för ökat bistånd har också varit många. FN-chefen Kofi Annan och den just avgångne chefen

för Världsbanken, James Wolfensohn, har lett en global kampanj för ökat offentligt bistånd. Popstjärnor som sir Bob Geldof och U2:s Bono har varit mycket aktiva. Geldof, som i mitten av 1980-talet drog igång en insamling till Etiopians svältande med *Band Aid*, har nu varit drivande i Tony Blairs Kommission för Afrika. Samma vecka som G8-länderna samlas i Skottland arrangerar Geldof konserter runt om i Europa och i USA (med U2, Madonna, Paul McCartney, Elton John m fl) för att "sätta tryck" på G8-ledarna att öka biståndet ännu mer.

Bono, som tillsammans med den förre påven tidigare var frontfigur i Jubel 2000 (kampanjen för skuldavskrivningar), är i dag den stora stjärnan som driver på för ökat bistånd och han har varit framgångsrik. Till och med när President Bush lanserade USA:s nya biståndsprogram var Bono med på scenen. Premiärministrar och presidenter från många andra länder har närmast stått i kö för att få träffa honom.

Jeffrey Sachs, ekonomiprofessorn som i dag leder FN:s millennieprojekt, är den andra stjärnan i centrum för kampanjen. Sachs är också den som murat den intellektuella grunden för det ökade biståndet och tillsammans med kolleger i FN:s millennieprojekt menar han att Afrika nu behöver en "big push" för att utvecklingen ska starta:

We argue that what is needed is a "big push" in public investments to produce a rapid 'step' increase in Africa's underlying productivity, both rural and urban [...] In particular, we argue that well-governed African countries should be offered a substantial increase in official development assistance (ODA) to enable them to achieve the Millennium Development Goals (MDGs), the internationally agreed targets for poverty reduction, by 2015.³

För att finansiera denna "big push" behöver, menar Sachs, Afrika få 25 miljarder dollar per år, utöver det redan befintliga biståndet, till 2015. Och för hela världen behövs 75 miljarder dollar till för att få igång utveckling och nå millenniemålen.⁴

BISTÅND, INVESTERINGAR OCH TILLVÄXT

Tanken att bistånd ska gå till investeringar är själva grunden för utvecklingsbiståndet.⁵ Biståndet är inte, och har aldrig varit, en global "omfördelningspolitik" som syftar till att jämna ut välståndet. Biståndet har

haft till uppgift att hjälpa länder med att *starta och befästa* en positiv utvecklingskurva med tillväxt och välståndsutveckling som viktigaste beståndsdelar. Det har, med Kennedyrådgivaren och utvecklingsexperten Walt Rostows ord, varit en investering i "a take-off into self-sustained growth".⁶

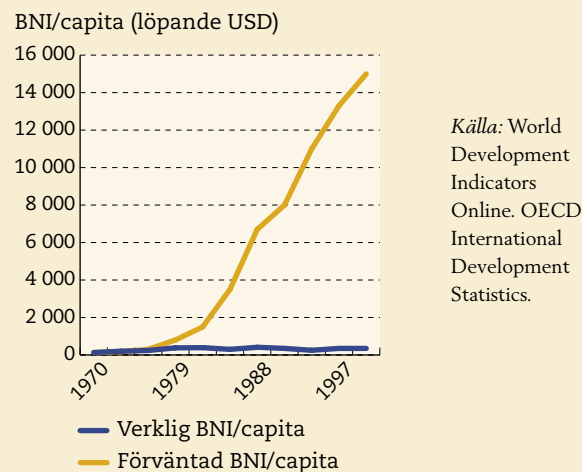
Grunden för denna politik hämtades i en teori som, med utgångspunkt från J M Keynes analys av underinvesteringar, pekade på ett finansiellt gap i u-länder. I all enkelhet var analysen att investeringar behövs för tillväxt och att det låga sparandet i u-länder gör att det inte finns tillräckligt med resurser för investeringar. Biståndet ska fylla gapet mellan det inhemska sparandet och den nivå på investeringar som behövs för tillväxt. Uppdraget för biståndsgivare är därför att kalkylera hur stort detta gap är och överbygga det med resurser.⁷

Denna idé om biståndet har visat sig vara ett stort misstag. Trots massiva resurser till utvecklingsländer under flera decennier har biståndet överlag inte skapat tillväxt och ekonomisk utveckling. Som diagrammet på framsidan visar, ökade biståndet till Afrika kraftigt mellan 1970 och 1995, men under samma tid sjönk Afrikas tillväxt. Afrika är inte heller unikt i detta avseende. När andra länder i Asien eller Latinamerika studeras, är det lätt att se att det inte finns något positivt – och allra minst linjärt – samband mellan bistånd och tillväxt, vilket är vad idén om bistånd bygger på. Åtminstone för Afrikas del tycks sambandet vara det motsatta: ju högre biståndet till ett land är (mätt som biståndet andel av BNI) desto lägre är landets tillväxt.

I diagrammet ovan till höger kan vi se skillnaden mellan den faktiska välståndsutvecklingen i Kenya och vad den skulle ha varit om just biståndsidén om bistånd–investeringar–tillväxt hade varit riktig. Kenya hade då varit ett land med en välståndsnivå i klass med Spaniens, Portugals och Nya Zeelands. I verkligheten är Kenya fattigare än för 25 år sedan.

Förklaringen till biståndets obefintliga (eller negativa) roll för tillväxt kan vara att biståndet gått till länder som varit mycket fattiga och där utvecklingsvillkoren varit dåliga. Om man däremot, hävdar en del, skulle plocka ut de länder som har utvecklats bra de senaste decennierna, skulle ett mönster av effektivt bistånd framträda. Men inte heller det stämmer. Om vi tar fattiga länder som i dag har en snabb tillväxt, har biståndets roll i

Verklig och förväntad BNI/capita i Kenya 1970–2000

dessa länder varit mycket marginell. Indien och Kina, till exempel, tar årligen emot bistånd på ungefär 1 dollar per person. Det kan jämföras med biståndet till Ghana (44 dollar per person), Zambia (54 dollar per person), Bolivia (105 dollar per person) eller det mottagande på 70–100 dollar per person som FN:s millennieprojekt anser behövas i fattiga länder.

För att vara de två länder som tillsammans fortfarande samlar en majoritet av de extremt fattiga i världen, är det jämförelsevis mycket litet. I båda länderna är biståndet också på väg att minska (Indien tackar nu nej till bistånd från de flesta bilaterala givare). Om biståndets roll i dessa länder studeras närmare blir dess obetydlighet ännu synligare. Biståndet syftar till att täcka bristen på sparande och ska ju därför ha betydelse för ett lands investeringsnivå. Men biståndet till Kina har aldrig varit större än 2 procent av Kinas samlade investeringar, och enligt Världsbanken motsvarar biståndet (avrundat) i dag 0 procent av investeringarna. I Indien är det inte mycket större: 1 procent. Det kan jämföras med de utländska direktinvesteringarnas andel av investeringarna: 10 procent i Kina och 4 procent i Indien.

Två forskare har särskilt studerat sambandet mellan bistånd, investeringar och tillväxt. William Easterly, tidigare forskare på Världsbanken och i dag vid New York University, konstaterade i en stor studie av bistånd till 88 länder mellan 1965 och 1995 att det bara fanns ett land – Tunisien – som haft det utvecklingsmönster som biståndsgivarnas modeller förutspått, dvs där biståndet ökat investeringarna och investeringarna, i sin tur, ökat tillväxten.⁸

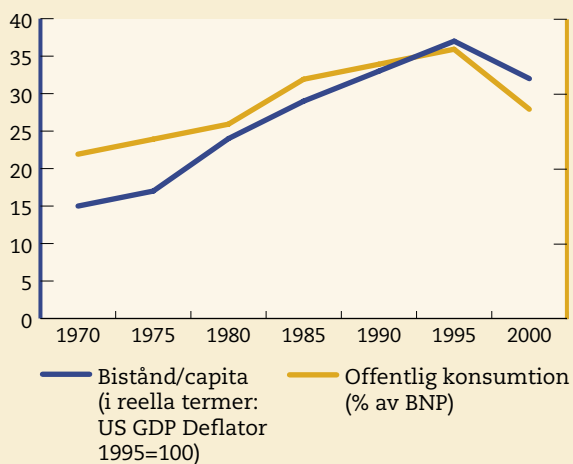
Peter Boone vid London School of Economics fann ett liknande mönster i sina studier. Boone, som studerade bistånd till 97 länder under en tjuugoårsperiod, kunde inte hitta något signifikant samband mellan bistånd och fattigdomsbekämpning; det fanns inte ens en signifikant korrelation mellan bistånd och förbättrade villkor i form av ökad livslängd, ökad andel grundskolestuderande och förbättringar i andra indikatorer på välbefinnande.⁹

Det finns en enkel förklaring till att sådana samband inte kunde upptäckas: biståndet har inte en signifikant och positiv effekt på tillväxt. Dessutom tycks biståndet, enligt Boone, heller inte påverka investeringar i fysiskt kapital, vilket ju är en av grundtankarna med biståndet.¹⁰ En specialstudie som senare gjorts av biståndets roll för investeringar i Afrika visar också att det bara i 8 av 34 studerade länder finns ett signifikant och positivt samband mellan bistånd och investeringar. I 12 av länderna fanns det också ett samband – men ett negativt. Det vill säga: ju högre bistånd desto lägre investeringar.¹¹

FUNGIBILITET: DET FÖRFUSKADE BISTÅNDET

I 50 år har det givits ungefär 2 300 miljarder dollar i bistånd (vilket motsvarar ungefär 9 års BNP i Sverige). Mellan 1970 och 2000 var biståndet till Afrika ungefär 400 miljarder dollar. Hur kan man förklara att biståndet överlag gjort så liten skillnad – och att det till och med haft negativ inverkan i många länder?

Bistånd och offentlig konsumtion i Afrika söder om Sahara 1970–2000. (10-års glidande medelvärde)

Källa: World Development Indicators Online.

En av förklaringarna är att biståndet har förfuskats, att det inte använts till investeringar eller uppfyllt sina syften. Detta är också en av förklaringarna till att biståndet inte påverkat volymen av investeringar i utvecklingsländer. Biståndet har, för att använda ett märkligt ord, varit *fungibelt*¹²: det har inte gått till att finansiera de *extra* investeringar som u-länderna inte själva haft råd med. Biståndet kan mycket väl ha gått just till investeringar, men om de gick till investeringar minskade mottagarländerna samtidigt de egna investeringarna. På det sättet kunde möjligheter till ökad offentlig konsumtion (särskilt ökat antal statsanställda) skapas.

En före detta chef i Världsbanken, Paul Rosenstein-Rodin, uttryckte fenomenet fungibilitet med orden: "När Världsbanken tror den finansierar ett kraftverk, finansierar den egentligen en bordell."

Allt bistånd har inte varit fungibelt, men mönstret är påfallande. I exempelvis Afrika föll sparandekvoten i takt med att biståndet ökade. På samma kontinent ökade också den offentliga konsumtionen i takt med att biståndet gick upp. Och när biståndet föll under 1990-talet, som diagrammet nedan till vänster visar, minskades också den offentliga konsumtionen. Återigen: biståndet har haft en effekt som står i direkt motsats till biståndets syfte. Det bekräftas också av studier av fungibilitet i biståndet till enskilda länder.¹³

Att biståndet i sådan signifikant utsträckning gått till att finansiera ökad offentlig konsumtion – och generellt ökat statligt fögderi – är i sig problematiskt, för det är just i statsapparaten som korruption göds i många u-länder. Risken med bistånd är med andra ord att det bidrar till korruption eftersom det är i den statliga byråkratin som korruption varit särskilt utbredd. Och ju högre biståndet är, konstaterar en studie från Världsbanken, desto mer tenderar det att erodera kvaliteten på det politiska styret (governance) om det mäts som byråkratisk kvalitet, korruption och lagstyrd politik (rule of law).¹⁴

BISTÅND, STRUKTURANPASSNING OCH REFORMER

En annan betydelsefull förklaring till biståndets ringa betydelse i fattiga länders utvecklingsprocess är att mottagarländerna har fört en politik som varit destruktiv för ekonomisk utveckling. I flera länder provades mellan 1960 och 1990 utvecklingsexperiment av planekon-

miskt slag som fick katastrofala konsekvenser. Biståndet i en sådan miljö kan inte tillföra något; om ett lands regim bestämt sig för att hålla fast vid en skadlig ekonomisk politik kan man inte göra särskilt mycket åt det. Det biståndet däremot åstadkommer i sådana länder, vilket tyvärr varit rätt många genom åren, är i stället att befästa den sittande regimens makt. Åtskilliga miljarder har gått till länder som Kambodja, Nicaragua, Tanzania, Zambia och Zimbabwe som under lång tid var bestämt inriktade på en viss politik trots att denna ökade fattigdomen.

Att det var en destruktiv politik som skapade återkommande kriser i u-länder ledde Världsbanken, IMF och ett antal länder att försöka åstadkomma en strukturanpassning av dessa länders ekonomier. Med start i början av 1980-talet inleddes en två decennier lång period av strukturanpassningsprogram som byggde på att mottagarländer skulle leverera basala ekonomiska reformer i utbyte mot bistånd.

Dessa strukturanpassningsprogram har på senare tid kritiserats; den rika världen har tvingat u-länder att föra en skadlig ekonomisk politik, hävdar en del. Det är riktigt att strukturanpassningsprogrammen aldrig blev någon framgång. Men det beror inte på att det var fel politik som ordinerades i programmen. Tvärtom, de reformer som strukturanpassningen byggde på – elementära handelsliberaliseringar och prisavregleringar, försök att få ned kroniska budgetunderskott och stabilisera en konsekvent misskött makroekonomi – är helt nödvändigt för utveckling. I historien finns inte ett enda exempel på ett land som utvecklas och samtidigt misskött just makroekonomin, haft kroniska budgetunderskott och generellt ökat regleringen av handeln och priserna i stället för att minska dem. I dag råder bred enighet om behovet av stabil makroekonomi.

Problemet med strukturanpassningsprogrammen var att få länder anpassade några strukturer. Kort och gott: många länder tog emot biståndet men reformerade inte ekonomin.¹⁵ I en stor studie över strukturanpassningsprogrammen – och IMF:s villkorsbaserade långgivning – konstateras just att det bristfälliga resultatet av programmen beror på frånvaron av reformer och bristande implementering av reformer.¹⁶ Biståndsgivarna hade en stor del i skulden. I stället för att koncentrera sig på de länder som faktiskt ville genomföra reformer för att öka utvecklingstakten, särskilt länder i Sydostasien,

lades den mesta energin på länder som misskötte sig.¹⁷ Världsbanken spenderade mycket mer pengar på länder som misslyckades än på sådana som lyckades. När ett strukturanpassningslån misslyckades, försökte man åtgärda det med nya lån.

Mottagarländer lärde sig snabbt detta. De fick snarast ett incitament att inte reformera sina ekonomier, eftersom mer pengar då betalades ut. Därför fick många länder upprepade gånger bistånd för att genomföra exakt samma reformer. Kenya, till exempel, fick vid fem olika tillfällen bistånd för att genomföra en specifik jordbruksreform som aldrig genomfördes. När biståndsgivarna ibland pressade mottagarländer med hot om indraget bistånd ifall reformer inte genomfördes, åstadkoms en del. Men tyvärr inte särskilt mycket. Flera av dessa reformer tenderade senare också att bli upphävda. Enligt en studie av 10 afrikanska länder som hade genomfört handelspolitiska reformer, visade det sig att i 7 av dessa länder hade reformer återkallats.¹⁸

BARNMORSKA TILL BRA POLITIK

Att bistånd inte kan köpa reformer än en av lärdomarna av strukturanpassningsprogrammen. I de länder som utvecklades bra med dessa program fanns en stark inhemsk strävan till reformer som gick mycket längre än något strukturanpassningsprogram stadgade. Just den inhemska övertygelsen om att reformer behövs för tillväxt – och att det krävs mödosamt arbete för att genomföra reformer – är helt centralt för att skapa utveckling.

Innebär detta att bistånd till länder som för en bra politik också är effektivt? Klart är att potentialen för effektivt bistånd är högre i ett land som för en bra politik. En del hävdar att biståndet i dessa länder kan vara ett slags "barnmorska" till reformer, och hjälper till med att låsa fast redan genomförda reformer och göra processen till ytterligare reformer enklare.

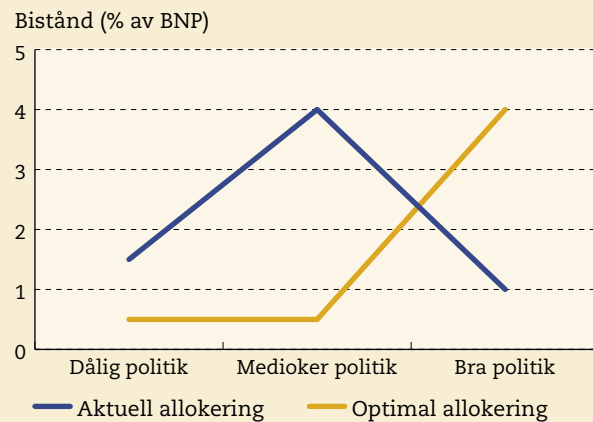
En studie av två Världsbanksekonomer har gjort gällande att om biståndet går till länder med "a good policy" blir det effektivt och har avgörande betydelse.¹⁹ De konstaterar i sin studie av 56 länders biståndsmottagande mellan 1970 och 1993 att biståndet överlag inte har någon effekt på tillväxt. Men i länder med "bra" fiskala och monetära principer och bra handelspolitik har biståndet signifikant betydelse för tillväxten.

Men vid närmare granskning av denna forskningsrapport framkommer att om studieperioden sträcks ut i tid (till 1997), om data som senare blivit tillgängliga läggs till och om definitionen på "good policy" justeras med fler indikatorer, försvinner signifikansen i just den interaktiva länken mellan bistånd och "a good policy". Detta indikerar att biståndet i sig inte tycks ha någon inverkan på val av politik. Biståndet till länder med "a good policy" har då heller inte längre positiv inverkan på tillväxt.²⁰ Om vi dessutom studerar i vilken mån länder har genomfört genomgripande ekonomiska reformer (stabil penningväsende, äganderätter, få regleringar, begränsad statsmakt, o s v) visar det sig att bistånd snarast lett till färre reformer i marknadsekonomisk riktning och att högt bistånd drar ner på reformtakten.²¹

Ett annat problem med idén om biståndet som barnmorska är att biståndet sällan går till länder som för en bra politik. Tvärtom finns det i de flesta biståndsorganisationer en tyst princip som innebär att det ska gå till dem som behöver det mest (vilket ofta är länder som för en destruktiv politik) i stället för till dem som kan använda det bäst. Skälet till att en del länder behöver bistånd är alltså detsamma som orsakerna till att de inte bör få det. Det bilaterala biståndet drivs därutöver av många andra faktorer – för att finansiera köp av JAS-plan till exempel, som det svenska biståndet till Sydafrika använts till – som inte har "a good policy" som ledstjärna.

I den stora utredning (Globkom), som gjordes inför att Sverige skulle ta fram en ny politik för global utveckling, konstaterades att valet av mottagarländer är centralt för biståndets effektivitet och att svenskt bistånd därför borde dra ner på antalet samarbetsländer – från dagens 120 till ett tjugotal länder som redan för en bra politik och som visat att de är inriktade på utveckling. Men någon sådan förändring gjordes aldrig i den efterföljande propositionen. Som diagrammet ovan till höger visar tycks det i biståndsvärlden finnas en generell tendens att prioritera fel mottagarländer. Om biståndet följt principen att allokera resurserna till länder som för en bra politik skulle biståndet öka när politiken förbättras, men som diagrammet visar är det precis tvärtom. Dessutom: I en studie från Världsbankens utvärderingsenhet visade det sig att det i bara 1 av 41 studerade låginkomstländer som mottog bistånd fördes en politik för institutioner och makroekonomisk miljö som kunde beskrivas som bra.²²

Aktuell och optimal allokering av bistånd

Källa: Paul Collier and David Dollar (1998), Aid allocation and poverty reduction. Washington, DC: World Bank.

AVSLUTNING

Syftet med det offentliga biståndet är att assistera utvecklingsländer med kapital för investeringar som de själva saknar resurser till, och därigenom bidra till uthållig tillväxt och utveckling. Att biståndet inte lyckats med detta är uppenbart. Betydande delar av de resurser som betalas ut har förfuskats eller gått till länder som fört en destruktiv politik. Forskning och biståndsutvärderingar har också visat att högt bistånd har minskat reformtakten i u-länder och bidragit till korruption.

Betyder detta att biståndet för evigt är dömt att misslyckas och att det omedelbart bör avbrytas? Nej, men däremot är det nödvändigt att utveckla nya strategier för effektivt bistånd som verkligen får betydelse för länders tillväxt. Tyvärr sker detta inte i dag. Politiker och opinionsbildare är i de flesta fall fokuserade på kvantiteten bistånd i stället för dess kvalitet. Det gäller särskilt i FN:s, Världsbankens, EU:s och Sveriges nya väg av ökat bistånd. Hur biståndets kvalitet kan öka står heller inte på agendan när G8-länderna nu möts i Skottland – eller när Bob Geldof och andra stjärnor samma helg ordnar konsert för bistånd till fattiga länder.

Det innebär i klartext att biståndsgivarna avhänder sig möjligheten att med hjälp av bistånd assistera utvecklingsländers tillväxt och förhoppningar om minskad fattigdom. 🇫🇮

1. När OECD beräknar storleken på det officiella biståndet tas inte privat bistånd med. I statistiken finns heller inte det bistånd som de facto kommer från t ex den amerikanska militären till länder som Afghanistan och Irak. Om det privata biståndet togs med i kalkylen blir USA:s bistånd mycket högre. Ungefär 60 procent av USA:s totala bistånd kommer från privata aktörer. Se Carol C Adelman (2003), "The Privatization of Foreign Aid" i *Foreign Affairs*, 82:6. USA:s kostnader för ockupation och återuppbyggnad av Irak beräknas vid slutet av 2005 att totalt vara 207,5 miljarder dollar. Enligt OECD uppgick USA:s officiella återuppbyggnadsbistånd till både Afghanistan och Irak till 3,8 miljarder dollar under 2004. Men av de 90 miljarder dollar som Irak kostade USA 2004 gick en substantiell del till typiskt biståndsarbete.
2. Enligt Världsbankens bedömning kommer biståndets andel av BNI bara att falla i Danmark och Schweiz (i båda länderna med 0,1 procentenheter). Se World Bank (2005), *Global Development Finance: Mobilizing Finance and Managing Vulnerability*. Washington, DC: World Bank.
3. Jeffrey Sachs m fl (2004), "Ending Africa's Poverty Trap". *Brookings Paper on Economic Activity*, 1:2004.
4. UN Millennium Project (2005), *Investing in Development – a Practical Plan to Achieve the Millennium Development Goals*. New York: UNDP.
5. Det är utvecklingsbistånd som åsyftas i hela detta Briefing Paper när det talas om bistånd. Utöver utvecklingsbistånd finns också katastrofbistånd och andra former som syftar till att lindra tillfällig nöd. Men det biståndet diskuteras inte i denna skrift.
6. Walt Rostow (1960), *The Stages of Economic Growth*. Cambridge: Cambridge University Press.
7. Biståndet syftar också till att avhjälpa ett annat gap, det mellan den import som behövs för att skapa tillväxt i ett land (insatsvaror till produktionen, till exempel) och landets innehav av utländsk valuta för att kunna finansiera importen.
8. William Easterly (1999). "The Ghost of the Financing Gap. Testing the Growth Model Used in the International Financial Institutions". *Journal of Development Economics*, 60.
9. Peter Boone (1996), "Politics and the Effectiveness of Aid". *European Economic Review*, 40. Boone testade också sina resultat med omvänd kausalitet – d v s att bistånd gått till länder i kris och med låg eller negativ tillväxt – men det förändrade inte resultaten.
10. Peter Boone (1994), "The Impact of Foreign Aid on Savings and Growth". Mimeo. London School of Economics.
11. Shantayanan Devarajan, William Easterly & Howard Pack (2002), *Low Investment is not the Constraint on African Development*. Working Paper No. 13. Washington, DC: Center for Global Development.
12. Att något är fungibelt betyder i allmänhet att det är utbytbart.
13. För studier av fungibilitet i biståndet till enskilda länder, se till exempel: Howard Pack & J R Pack (1990), "Is Foreign Aid Fungible? The Case of Indonesia". *Economic Journal*, 100.
- Howard Pack & J R Pack (1993), "Foreign Aid and the Question of Fungibility". *Review of Economics and Statistics*, 75; N M Khili & E M Zampelli (1994), "The Fungibility of U.S. Military and Non-Military Assistance and the Impacts on Expenditures of Major Aid Recipients". *Journal of Development Economics*, 43; Tarhan Feyzioglu, Vinaya Swaroop, & Min Zhu (1998), "A Panel Data Analysis of the Fungibility of Foreign Aid". *The World Bank Economic Review*, 12.
14. Stephen Knack (2001), "Aid Dependence and the Quality of Governance: Cross-Country Empirical Tests". *Southern Economic Journal*, 68:2.
15. För en kritisk studie av de bristande resultaten i strukturanpassningsprogrammen, se William Easterly (2002), *What did Structural Adjustment Adjust?* Working Paper No. 11. Washington, DC: Center for Global Development.
16. Tony Killick (1998), *Aid and the Political Economy of Policy Change*. London: Overseas Development Institute.
17. David Dollar & Jakob Svensson (2000), "What Explains the Success or Failure of Structural Adjustment Programmes?" *The Economic Journal*, 110.
18. Ademola Oyejide, Benny Ndulu & J W Gunning, eds (1997), "Editors Introduction and Overview" i *Regional Integration and Trade Liberalization in Sub-Saharan Africa, Vol 2: Country Case Studies*. London: Macmillan.
19. Craig Burnside & David Dollar (2000), "Aid, Policies, and Growth". *American Economic Review*, 90:4.
20. William Easterly, Ross Levine & David Roodman (2003), *New Data, New Doubts: Revisiting "Aid, Policies, and Growth"*. Working Paper No. 26. Washington, DC: Center for Global Development; William Easterly (2003), "Can Foreign Aid Buy Growth?" *Journal of Economic Perspectives*, 17:3.
21. Jac Heckelman & Stephen Knack (2005), *Foreign Aid and Market-Liberalizing Reform*. World Bank Policy Research Working Paper 3557. Washington, DC: World Bank.
22. World Bank (1998), *Annual Review of Development Effectiveness*. Washington, DC: World Bank.

Biståndet till Afrika ökade kraftigt mellan 1970 och 1995, men under samma tid sjönk Afrikas tillväxt.

Fakta

- Den rika världens officiella bistånd har ökat med en tredjedel de senaste tre åren och ligger i dag på 78,6 miljarder dollar. Det kommer också att öka ännu mer framöver. EU har lovat att fördubbla sitt bistånd och USA ökar sitt bistånd med 50 procent.
- I bara ett av 88 studerade länder mellan 1965 och 1995 ledde biståndet till högre investeringar och högre tillväxt. Däremot har biståndet ökat den offentliga konsumtionen.
- Ju högre biståndet till ett land är, desto mer tenderar det att erodera kvaliteten på det politiska styret när det mäts som byråkratisk kvalitet (governance), korruption, och lagstyrd politik (rule of law).
- Biståndsgivarna tenderar att ge mer pengar till länder som missköter sin ekonomiska politik än till länder som reformer politiken. I en studie från Världsbanken konstaterades att bara i ett av 41 studerade mottagarländer fördes en politisk som kunde klassificeras som bra.
- Strukturanpassningsprogrammen misslyckades med att anpassa strukturer i utvecklingsländer.

TIMBRO BRIEFING PAPERS

TIMBRO är ett idéinstitut som verkar för fri företagsamhet, framtidstro och en liberal samhällsordning. Timbro är en del av Stiftelsen Fritt Näringsliv. Verksamheten grundades 1978. Varje år publicerar Timbro böcker och rapporter samt erbjuder en omfattande seminarieverksamhet.

TIMBRO BRIEFING PAPERS ger information i aktuella frågor. Syftet är att tillföra fakta och analys till samhällsdebatten. De utkommer åtta till tio gånger per år. På www.timbro.se/tbp finns samtliga nummer.

ANSVARIG UTGIVARE:
Johnny Munkhammar

ISSN:
1652-9952

TRYCK:
Botkyrka Offset AB, Norsborg